

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Гарлінська А.М.¹, Масло Д.М.¹, Шевчук Т.В.¹

¹Житомирський державний університет імені Івана Франка

Актуальність. Військова агресія проти України спричинила масштабні людські втрати та значне збільшення кількості військовослужбовців, які отримали поранення різного ступеня важкості [2–4]. Звичайно, їм надається перша медична допомога, лікування у військових госпіталях та спеціалізованих медичних закладах, але вони також потребують комплексної медико-психологічної допомоги. Сучасні підходи до реабілітації передбачають не лише відновлення фізичного здоров'я, але й забезпечення психоемоційної стабільності, соціальної адаптації та повернення до активного життя [1]. Впровадження мультидисциплінарних програм, що поєднують медицину, фізичну терапію, психологічну підтримку, ерготерапію та соціальні інтервенції, є ключовим напрямком сучасної системи відновлення військовослужбовців.

Мета. Проаналізувати сучасні підходи до медичної, фізичної, психологічної та соціальної реабілітації військовослужбовців, визначити ефективні моделі відновлення в умовах воєнного часу.

Матеріали та методи. Використано аналітичний огляд наукових джерел, клінічних протоколів, нормативно-правових актів України та міжнародного досвіду у сфері реабілітації військовослужбовців. Застосовано методи системного аналізу та порівняльного дослідження.

Результати та їх обговорення.

В умовах масштабних викликів, що постали перед Україною, система реабілітації перебуває у стані глибокої та комплексної модернізації. Її розвиток відзначається послідовними етапами, спрямованими на розширення доступу до послуг, підвищення їхньої якості та гармонізацію з міжнародними стандартами. Повномасштабна війна, значні масштаби внутрішньої та зовнішньої міграції населення, а також стрімке зростання кількості людей із

пораненнями, травмами та набутою інвалідністю зумовили безпрецедентну потребу в ефективних і своєчасних реабілітаційних заходах.

Реабілітація військовослужбовців, які зазнали поранень чи інших ушкоджень у ході бойових дій, сьогодні належить до ключових завдань державної політики у сфері охорони здоров'я та є невід'ємним елементом комплексного медичного забезпечення. Військово-медична доктрина України визначає одним із провідних напрямів створення інтегрованої системи реабілітації, що охоплює медичний, фізичний, психологічний, соціальний і професійний компоненти. Метою такої системи є якнайшвидше відновлення фізичних і психоемоційних ресурсів постраждалих військовослужбовців та ветеранів з подальшим поверненням їх до виконання службових обов'язків у військових підрозділах або до активної трудової та громадської діяльності.

Вони реалізуються за принципом безперервності, починаючи від моменту стабілізації стану у військово-польовому чи госпітальному середовищі та продовжуючись у спеціалізованих центрах комплексної реабілітації, амбулаторних відділеннях і в умовах домашнього догляду. Основою цих програм є мультидисциплінарна команда, до складу якої входять лікарі різних спеціальностей, фізичні терапевти, ерготерапевти, психологи, соціальні працівники, логопеди та інші фахівці, що працюють спільно для досягнення максимальної ефективності відновлення.

У процесі реабілітації широко застосовуються методи доказової медицини та інноваційні технології: роботизовані тренажери, VR-технології, методи когнітивно-поведінкової терапії, кінезіотерапія, електростимуляція м'язів та інші фізіотерапевтичні методики.

Психологічна підтримка включає індивідуальну та групову терапію, роботу з посттравматичним стресовим розладом, арт-терапію, а також peer-to-peer програми, де ветерани допомагають один одному адаптуватися до мирного життя.

Важливим компонентом є соціальна та професійна реабілітація, яка охоплює правовий супровід, допомогу у відновленні документів, професійну

орієнтацію, перекваліфікацію та підтримку у працевлаштуванні. Значна увага приділяється роботі з родинami військовослужбовців, адже сімейне оточення є ключовим чинником успішної адаптації.

Водночас в Україні існують виклики, що ускладнюють розвиток системи реабілітації: фінансування, недостатня інфраструктура, нестача кваліфікованих кадрів, фрагментована маршрутизація пацієнтів а також необхідність адаптації світових стандартів до національних умов. Для подолання цих бар'єрів необхідним є впровадження стратегічної моделі розвитку, що базується на забезпеченні високої якості послуг, їх широкої доступності для всіх потребуючих та прозорості процесів організації й надання допомоги.

Висновки. Реабілітація військовослужбовців має здійснюватися комплексно, з урахуванням фізичного, психологічного та соціального аспектів. Мультидисциплінарний підхід, індивідуалізація програм та використання інноваційних технологій підвищують ефективність відновлення. Важливими напрямками розвитку є розширення мережі центрів, стандартизація протоколів, підготовка кадрів та забезпечення належного фінансування, що забезпечить стійку систему допомоги захисникам України.

Список використаних джерел

1. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навчальний посібник. Том 1. Київ, 2018. 208 с.
2. Реабілітація військовослужбовців з травмами опорно-рухового апарату та черепно-мозковою травмою в умовах санаторно-курортних і реабілітаційних закладів: методичний посібник / за заг. ред. Заболотної І.Б., Бабової І.К. Одеса: КП ОМД, 2022. 57 с.
3. Реабілітація військовослужбовців в умовах санаторно-курортних та реабілітаційних закладів: монографія / за заг. ред. Бабова К.Д. Одеса: «Поліграф», 2023. 80 с.

4. Реабілітація українських військових та ветеранів: досвід долаття несистемності. Дослідження. Київ, серпень 2024. 116 с.